

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY 7

KRYTERIA OSIĄGANIA CELÓW I KRYTERIA OCENIANIA

I Wymagania edukacyjne (kluczowe treści):

Obszar	2- dopuszczająca	3- dostateczna;	4- dobra	5- bardzo dobra	6- celująca
UCZEŃ:					
Kształcenie literackie i kulturowe -liryka i gatunki mieszane	- zna treść tekstów obowiązkowych - relacjonuje treść wiersza - określa rodzaj literacki utworu - wskazuje podmiot liryczny i adresata - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>renesans, humanizm, fraszka, tren, pieśń, ballada, satyra, apostrofa, archaizm, hierarchia wartości, neologizm, wiersz sylabiczny, wiersz biały, wiersz wolny, personifikacja, porównanie homeryckie, puenta, paradoks, ironia, rym, powtórzenie, pytanie retoryczne, emigracja,</i>	- zna treść i problematykę tekstów obowiązkowych - wypowiada się na temat podmiotu lirycznego i adresata - nazywa uczucia podmiotu lirycznego - dokonuje podziału wiersza na części tematyczne - wskazuje i podaje nazwy środków stylistycznych użytych w wierszu - przedstawia współczesną formę wskazanych archaizmów występujących w utworze - wskazuje cechy wiersza sylabicznego i wolnego	- interpretuje znaczenie wiersza - wyjaśnia sens puenty utworu - wskazuje kontekst biograficzny utworu - określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu - omawia język wiersza - wyjaśnia metaforyczne znaczenie związków frazeologicznych - interpretuje tytuł - omawia funkcję neologizmów w wierszu - omawia znaczenie refrenu dla wymowy wiersza - wykorzystuje kontekst biograficzny do analizy utworów J. Kochanowskiego	- wypowiada się na temat utworu - wypowiada się na temat podmiotu lirycznego, interpretuje jego postawę, hierarchię wartości, przedstawia jego punkt widzenia, sposób postrzegania świata i wartości - określa nastrój wiersza i wyjaśnia, jakimi środkami jest on budowany - interpretuje puentę, przesłanie utworu - podejmuje dyskusję dotyczącą utworu - omawia renesansowy charakter fraszek - omawia związek pomiędzy twórczością autorów (J. Kochanowski, I. Krasicki, A. Mickiewicz, J. Słowacki) a problemami epoki	- podejmuje dyskusję na tematy związane z utworem i dotyczące jego problematyki - wskazuje konteksty i nawiązania - podejmuje dyskusję na temat najważniejszych aspektów życia - opracowuje mapę myśli dotyczącą omawianego tematu - tworzy samodzielną wypowiedź pisemną na tematy powiązane z utworem - omawia wybrane teksty kultury

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	- wskazuje archaizmy w utworach - zna najważniejsze fakty z życia J. Kochanowskiego, A. Mickiewicza	- ustala przynależność gatunkową wiersza - charakteryzuje twórczość J. Kochanowskiego, A. Mickiewicza	i A. Mickiewicza		
Kształcenie literackie i kulturowe -proza	- zna treść tekstów obowiązkowych - określa rodzaj literacki utworu - podaje nazwę rodzaju narracji - relacjonuje treść utworu/fragmentu utworu - wskazuje wydarzenia i sytuacje o charakterze baśniowym i realistycznym - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powieść, powieść obyczajowa, nowela, pamiętnik, dziennik, punkt kulminacyjny, emigrant, symbol, bohater dynamiczny, wyraz potoczny, kompozycja, przypowieść, sentencja</i>	- zna treść i problematykę tekstów obowiązkowych, - wskazuje cechy gatunkowe utworu - zapisuje wydarzenia w punktach - wypowiada się na temat narracji w utworze - omawia świat przedstawiony w utworze - opisuje czas i miejsce głównego bohatera utworu/ bohaterów występujących w danym fragmencie utworu - określa typ narracji występującej w danym fragmencie	- omawia cechy decydujące o przynależności gatunkowej utworu - opisuje wewnętrzną przemianę bohatera - omawia relacje panujące między bohaterami - omawia sposób przedstawienia przeżyć wewnętrznych bohatera - interpretuje postępowanie bohaterów - omawia funkcję narracji pierwszoosobowej - omawia funkcję wyrazów potocznych w danych fragmentach - interpretuje znaczenie aforyzmów znajdujących się w utworze	- podejmuje dyskusję na główne tematy dotyczące utworu - formułuje i wyjaśnia przesłanie utworu - analizuje sposób przedstawienia bohaterów - interpretuje słowa bohaterów - rozumie i omawia elementy symboliczne utworu - wypowiada swoją opinię na temat przeczytanego fragmentu	- przygotowuje prezentację multimedialną dotyczącą tematów, motywów zawartych w utworze - podejmuje dyskusję na tematy związane z utworem i odnosi ją do wybranych tekstów kultury - omawia kontekst historyczny utworu - referuje treść całego utworu na podstawie książki lub filmu

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Kształcenie literackie i kulturowe - dramat i spektakl teatralny	- przyporządkowuje utwór do rodzaju literackiego - relacjonuje treść dramatu - wskazuje cechy dramatu - określa czas i miejsce akcji - dokonuje podziału bohaterów na realistycznych i fantastycznych - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przedstawienie realistyczne, tragedia, komedia, komizm (postaci, sytuacyjny, językowy), akt, scena, tekst główny, tekst poboczny(didaskalia), bohaterowie (pierwszoplanowi, drugoplanowi, epizodyczni), motto, dramat romantyczny, dziady, guślarz, wierzenia ludowe, nauka moralna</i>	- omawia cechy gatunkowe tragedii i komedii - dokonuje podziału bohaterów na pierwszoplanowych, drugoplanowych i epizodycznych - charakteryzuje bohaterów utworu - wskazuje wątek główny i wątki poboczne utworu - zapisuje w punktach historię przedstawioną w utworze - wskazuje sceny komiczne i tragiczne - podaje przykłady różnych rodzajów komizmu - rozpoznaje elementy języka teatru w przedstawieniu	- interpretuje tytuł dramatu - wyjaśnia sens motta - opisuje nastrój dramatu - wskazuje cechy dramatu romantycznego - określa funkcję świata fantastycznego w utworze - opisuje bohatera, jego ewolucję, decyzje itp. - określa funkcję ironii w dramacie - omawia relacje pomiędzy dramatem a teatrem - wyjaśnia, na czym polega karykaturalne przedstawienie bohaterów - omawia specyfikę teatru współczesnego	- wyjaśnia, na czym polega tragizm bohatera - wyjaśnia znaczenia symboliczne zawarte w utworze - interpretuje wybrane przedstawienie teatralne - analizuje zakończenie dramatu i omawia jego przesłanie - analizuje sposoby uzyskania odpowiedniego nastroju w dramacie - wypowiada się na temat prawd moralnych przedstawionych w utworze	- analizuje wskazany plakat teatralny - formułuje na podstawie dramatu uniwersalne prawdy o ludzkiej psychice, moralności itp. - omawia nawiązania kulturowe obecne w dramacie - wypowiada się na temat roli reżysera w interpretacji tekstu dramatycznego - podejmuje dyskusję na temat granic wolności reżysera w interpretacji tekstu dramatycznego - pisze recenzję przedstawienia teatralnego - podaje przykłady przedstawienia motywów zawartych w utworze w innych tekstach kultury
Tworzenie wypowiedzi - rozprawka	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teza, hipoteza, argumenty, akapit</i>	- formułuje argumenty do podanego zagadnienia - tworzy plan	- formułuje argumenty i kontrargumenty do podanej tezy - koryguje dane	- pisze rozprawkę, w której zawarta została właściwa teza bądź hipoteza - argumentacja jest wnikliwa,	- bezbłędnie pod względem językowym i merytorycznym redaguje tekst podanej formy wypowiedzi

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	- referuje dwa możliwe schematy pisanie rozprawki - przedstawia elementy kompozycji wypowiedzi argumentacyjnej - wskazuje cechy dobrze skomponowanego tekstu - wymienia cechy składające się na wewnętrzną spójność wypowiedzi - organizuje tekst, nie zawsze zachowując logikę	- rozprawki na podstawie podanej dyskusji - porządkuje podaną wypowiedź - wskazuje w podanym tekście zdanie główne akapitu - tworzy wewnątrznie uporządkowane wypracowanie o umiarkowanym stopniu spójności	- wypracowanie - formułuje wstęp do wypracowania - tworzy wewnątrznie uporządkowane, na ogół spójne wypracowanie	- przekonująca i konsekwentna - przedstawiona została własna opinia dotycząca zadanego tematu, ujawniająca szczególną wrażliwość/wnikliwość piszącego - tworzy wewnątrznie uporządkowane, spójne wypracowanie	
Tworzenie wypowiedzi - recenzja	- wymienia elementy, z których składa się recenzja - odróżnia recenzję od sprawozdania - podejmuje próbę napisania recenzji	- tworzy plan recenzji - redaguje podaną formę wypowiedzi	- dokonuje selekcji niezbędnych informacji przydatnych do sporządzenia pełnej dwuczęściowej recenzji	- potrafi ocenić poszczególne elementy dzieła - tworzy obszerną i wyczerpującą recenzję wybranego filmu	- bezbłędnie pod względem językowym i merytorycznym potrafi zredagować tekst podanej formy wypowiedzi
Tworzenie wypowiedzi - przemówienie	- wymienia cechy różnych rodzajów przemówień - wymienia elementy niezbędne do przygotowania przemówienia - podejmuje próbę napisania	- przedstawia elementy, z których powinno się składać dobrze skomponowane przemówienie - przygotowuje plan przemówienia - redaguje podaną formę wypowiedzi	- wylicza strategie zdobycia przychylności słuchaczy, sposoby prezentacji argumentów i formułowania zakończenia przemówienia	- analizuje przykładowe przemówienia pod kątem tematu i stosowanych strategii - wygłasza przemówienie	- bezbłędnie pod względem językowym i merytorycznym potrafi zredagować tekst podanej formy wypowiedzi oraz sugestywnie wygłosić przemówienie

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	przemówienia				
Tworzenie wypowiedzi - opowiadanie inspirowane mitem lub przypowieścią	- wymienia cechy mitu i przypowieści	- gromadzi informacje na temat symbolicznego znaczenia postaci mitologicznych - gromadzi informacje na temat metaforycznej wymowy przypowieści	- dokonuje analizy tekstu współczesnej wersji mitu - dokonuje analizy tekstu współczesnej wersji przypowieści	- redaguje opis przeżyć wewnętrznych postaci mitologicznej i/lub biblijnej - tworzy opowiadanie inspirowane mitem i/lub przypowieścią	- bezbłędnie pod względem językowym i merytorycznym potrafi zredagować tekst podanej formy wypowiedzi
Tworzenie wypowiedzi - opis dzieła sztuki	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>opis dzieła sztuki</i> - wymienia elementy składające się na opis dzieła sztuki - gromadzi informacje na temat opisywanego dzieła sztuki	- określa temat obrazu - określa kompozycję dzieła	- opisuje kolorystykę i nastrój obrazu - wypowiada się na temat proporcji dzieła	- redaguje opis wskazanego obrazu	- porównuje obraz z innymi tekstami kultury
Tworzenie wypowiedzi - streszczenie	- wymienia etapy pisania streszczenia	- stosuje słownictwo przydatne przy pisaniu streszczenia - wskazuje usterki w podanym streszczeniu	- poprawia błędy w podanym streszczeniu - przygotowuje w punktach streszczenie ostatnio widzianego filmu	- tworzy streszczenie wybranego tekstu narracyjnego	- bezbłędnie pod względem językowym i merytorycznym potrafi zredagować tekst podanej formy wypowiedzi
Kształcenie językowe - fonetyka - akcent wyrazowy	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głoska, spółgłoska, samogłoska, litera, upodobnienia fonetyczne, ubezdźwięcznienie,</i>	- określa funkcję głoski <i>i</i> w podanych wyrazach - zapisuje wymowę wyrazu i wskazuje różnice pomiędzy wymową a pisownią - na ogół poprawnie	- dokonuje poprawnego podziału wyrazu - poprawnie wymawia wyrazy - wskazuje wyrazy, w których wolno lub należy upraszczać	- koryguje błędy w wymowie i wyjaśnia ich przyczynę - stosuje w wypowiedzi wyrazy, w których akcent pada na 3. i 4. sylabę od końca	- prawidłowo stosuje akcent wyrazowy i zdaniowy w wypowiedziach ustnych i pisemnych

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	<i>udźwięcznienia, upodobnienia wsteczne i postępowe, upodobnienia wewnątrzwyrazowe, upodobnienia międzywyrazowe, utrata dźwięczności w wygłosie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> - dokonuje podziału wyrazu na głoski - wskazuje w wyrazie samogłoski i spółgłoski - wskazuje spółgłoski powodujące upodobnienia - przedstawia zasady stosowania akcentu wyrazowego	wymawia wyrazy - wskazuje kierunek upodobnienia w podanych wyrazach - wskazuje upodobnienia międzywyrazowe w podanym tekście - poprawnie akcentuje przeczytane wyrazy	grupy spółgłoskowe - wskazuje wyrazy, w których nie wolno upraszczać grup spółgłoskowych - wskazuje rzeczowniki, w których akcent pada na 3. sylabę od końca		
Kształcenie językowe - odmienne i nieodmienne części mowy	- wymienia odmienne i nieodmienne części mowy - charakteryzuje odmienne i nieodmienne części mowy	- nazwa części mowy występujące w tekście - określa formy odmiennych części mowy - uzupełnia tekst właściwymi przyimkami	- przekształca formy czasowników - używa czasowników we właściwych formach - przeredagowuje zdania, używając właściwych zaimków	- używa w zdaniach właściwych spójników	- prawidłowo posługuje się częściami mowy w wypowiedziach ustnych i pisemnych

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Kształcenie językowe - imiesłowy	- definiuje imiesłowy przymiotnikowe czynne i biernie oraz imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie - omawia regułę tworzenia imiesłów przymiotnikowych i przysłówkowych - wymienić zasady pisowni <i>nie</i> z imiesłowami	- wskazuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe w podanym tekście - zastępuje określenia oznaczające cechy imiesłowami z przeczeniem <i>nie</i>	- wskazuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe w tekście i dzieli je na kategorie - uzupełnić tekst właściwymi imiesłowami przymiotnikowymi i przysłówkowymi - tworzy imiesłowy z przeczeniem <i>nie</i>	- wskazuje i poprawia błędy związane z użyciem imiesłów - redaguje tekst z użyciem wszystkich rodzajów imiesłów - redaguje tekst z użyciem imiesłów z przeczeniem <i>nie</i>	- w sposób celowy i bezbłędny stosuje imiesłowy w wypowiedziach ustnych i pisemnych
Kształcenie językowe - zdania - zdania złożone współrzędnie i podrzędnie - zdania złożone podrzędnie z imiesłowowym równoważnikiem zdania - zasady interpunkcyjne w zdaniach złożonych	- wskazuje zdania złożone - wymienia rodzaje zdań złożonych - odróżnia zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie - definiuje imiesłowowy równoważnik zdania - wskazuje spójniki, przed którymi należy postawić przecinek w zdaniu złożonym współrzędnie - wymienia zasady stosowania	- wskazuje pytanie, na które odpowiadają - podaje nazwy rodzajów zdań złożonych - wskazuje zdania złożone współrzędnie i określa ich typy - przyporządkowuje zdania współrzędne stosownie do podanego wykresu - wskazuje zdania podrzędne przydawkowe i formułuje do nich pytania - wskazuje zdania podrzędne	- przyporządkowuje wykresy do zdań - sporządza wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie - formułuje zdania podrzędne i stawia przecinki w odpowiednich miejscach - wymienić warunki, jakie musi spełniać poprawnie skonstruowane wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania	- sporządza wykresy zdań złożonych i podaje nazwy typów zdań podrzędnych - przekształca tekst, stawiając przecinki w odpowiednich miejscach - przekształca podane wypowiedzenia tak, aby powstały imiesłowowe równoważniki zdania	- w wypowiedziach ustnych i pisemnych celowo i bezbłędnie stosuje różne rodzaje wypowiedzeń

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	przecinków w zdaniach złożonych	dopełnieniowe i formułuje do nich pytania - uzupełnia podane wypowiedzenia imiesłowowymi równoważnikami zdania - poprawia wypowiedzenia z błędnym użyciem imiesłowowych równoważników zdania - wskazuje zdania złożone współrzędnie, w których brakuje przecinków			
Kształcenie językowe - mowa niezależna i zależna	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mowa zależna, mowa niezależna</i> - wyjaśnia różnice pomiędzy mową niezależną a mową zależną	- w podanym tekście wskazuje mowę zależną i mowę niezależną - zapisuje dowolny dialog w formie mowy zależnej - przy zapisie dialogu stosuje poprawną interpunkcję	- redaguje tekst, w którym wypowiedzi bohaterów zapisuje w formie mowy niezależnej	- przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie	- w wypowiedziach ustnych i pisemnych celowo i bezbłędnie stosuje mowę zależną i niezależną
Kształcenie językowe - słowotwórstwo, wyrazy pochodne, rodziny wyrazów, przedrostki i przyrostki, wyrazy podzielne i	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy,</i>	- wyjaśnia znaczenie podanych wyrazów pochodnych - tworzy przymiotniki od rzeczowników - przyporządkowuje wyraz pochodny do kategorii	- wskazuje w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny - wskazuje formant w wyrazie pochodnym - tworzy czasowniki dokonane poprzez	- dokonuje analizy słowotwórczej podanych wyrazów - tworzy wyrazy należące do konkretnych kategorii słowotwórczych - sporządza wykresy rodziny wyrazów - tworzy własny tekst z użyciem	- w wypowiedziach ustnych i pisemnych celowo i bezbłędnie wykorzystuje wiedzę słowotwórczą

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

niepodzielne słowotwórczo skrótownice i skróty, wyrazy złożone	<i>kategoria słowotwórcza, czasowniki dokonane, stopień wyższy i najwyższy przymiotników oraz przysłówków, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność, wyraz podzielny i niepodzielny słowotwórczo, skrótowniec, skróty, wyraz złożony, złożenie, zrost</i> - wymienia kategorie słowotwórcze - wskazuje cechy decydujące o pisowni przedrostków z-, s- - wymienia rodzaje skrótownic - przedstawia zasady odmiany skrótownic i używania ich w zdaniach - wymienia zasady stosowania skróconego zapisu - referuje zasady tworzenia wyrazów złożonych i wymienia ich typy	słowotwórczej - wskazuje wyrazy należące do jednej rodziny - wskazuje wyraz podstawowy w parze wyrazów pokrewnych - zapisuje wyrazy, stosując odpowiednie przedrostki - zapisuje wyrazy z odpowiednimi przyrostkami -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki - odnajduje skrótownice w tekście - wyjaśnia znaczenie skrótownic i skróty - objaśnia znaczenie wskazanych wyrazów złożonych - odróżnia zrosty od złożeń	dodanie przedrostków - tworzy stopień wyższy i najwyższy przymiotników i przysłówków - podkreśla rdzeń i wskazuje oboczności w rodzinie wyrazów - w podanym tekście poprawia błędy wynikające z błędnego zapisu przedrostków z-, s- oraz przyrostków -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki - poprawnie stosuje skrótownice w zdaniu - poprawnie zapisuje skróty podanych wyrażeń - tworzy poprawne przymiotniki złożone	wyrazów z przedrostkami s-, z- oraz przyrostkami -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki - zastępuje podane nazwy właściwymi skrótownicami - używa wyrazów złożonych w odpowiednim kontekście	
--	---	---	--	--	--

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Kształcenie językowe -treść i zakres znaczeniowy wyrazu, - synonimy, antonimy, homonimy	- definiuje pojęcia: <i>treść i zakres znaczeniowy wyrazu, synonim, antonim, wyraz wieloznaczny, homonim</i> - wyjaśnia różnice pomiędzy wyrazami wieloznacznymi a homonimami	- podaje definicje wyrazów uwzględniające elementy ich treści - porządkuje wyrazy od tego o najszerszym zakresie znaczeniowym do tego o zakresie najwęższym - zastępuje podane wyrazy ich synonimami - podaje antonimy do podanych wyrazów - wyjaśnia, na czym polega wieloznaczność podanych wyrazów	- koryguje wypowiedzi za pomocą wyrazów o szerszym zakresie znaczeniowym - odróżnia homonimy od wyrazów wieloznacznych	- dopisuje do podanych wyrazów te o szerszym i węższym zakresie znaczeniowym - podaje różne znaczenia wskazanych wyrazów	- w wypowiedziach ustnych i pisemnych celowo i bezbłędnie synonimy, antonimy, homonimy
Kształcenie językowe -różne odmiany polszczyzny - słownictwo o ograniczonym zasięgu	-wymienia odmiany polszczyzny zależne od odbiorcy i sytuacji - przedstawić cechy odmian języka: oficjalnej i nieoficjalnej - wymienia odmiany polszczyzny zależne od zasięgu słownictwa - wymienia odmiany języka o ograniczonym zasięgu	- przedstawia cechy języka ogólnego i języka o ograniczonym zasięgu - uzupełnia tekst odpowiednimi wyrazami w zależności od kontekstu -charakteryzuje odmiany języka o ograniczonym zasięgu	- wskazuje wyrazy należące do polszczyzny oficjalnej i nieoficjalnej - wskazuje słownictwo należące do języka ogólnego oraz języka o ograniczonym zasięgu - rozpoznaje na podstawie słownictwa odmiany języka o ograniczonym zasięgu - wskazuje w tekście elementy gwarowe	- dostosowuje tekst do sytuacji komunikacyjnej - rozpoznaje na podstawie słownictwa odmiany języka o ograniczonym zasięgu - wskazuje w tekście elementy gwarowe	

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Samokształcenie. Uczeń:	1) rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji; 2) rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania; 3) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie; 4) uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych); 5) pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.; 6) rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy; 7) rozwija nawyki systematycznego uczenia się; 8) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.
------------------------------------	---

II Kryteria osiągania celów edukacyjnych (uczeń potrafi):

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Liryka i gatunki mieszane

Uczeń potrafi:

- Rozpoznawać zaawansowane gatunki liryczne i mieszane (np. tren, pieśń, sonet, balladę, satyrę) i wskazywać ich cechy gatunkowe.
- Analizować strukturę wiersza i określać funkcję artystyczną środków stylistycznych (w tym: przenośni, alegorii, symbolu, ironii, apostrofy, pytania retorycznego, anafory).
- Charakteryzować podmiot liryczny oraz określać sytuację liryczną, a także odczytywać ukryte (sensy filozoficzne, egzystencjalne) znaczenia utworu.
- Wskazywać konwencje literackie (np. podniosły ton w pieśni, komizm w satyrze, nastrój tajemniczości w balladzie).

2. Proza

Uczeń potrafi:

- Rozróżniać odmiany gatunkowe prozy (np. powieść historyczną, obyczajową, psychologiczną, fantastyczno-naukową) i wskazywać ich wyznaczniki.
- Dokonywać pogłębionej analizy świata przedstawionego, w tym: określać problematykę utworu, motywacje psychologiczne bohaterów oraz relacje między nimi.
- Określać rolę i typ narratora (w tym narratora wszechwiedzącego, subiektywnego) oraz rozpoznawać zabiegi kompozycyjne (np. retrospekcję, kompozycję kłamrową).

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- Dostrzegać w tekście prozaicznym uniwersalne motywy kulturowe i odnosić je do współczesności.

3. Dramat i spektakl teatralny

Uczeń potrafi:

- Wskazywać cechy budowy tekstu dramatycznego (podział na akty i sceny, tekst główny – dialogi i monologi, tekst poboczny – didaskalia).
- Rozróżniać tragedię od komedii oraz wskazywać źródła komizmu lub tragizmu w utworze dramatycznym.
- Analizować konflikt dramatyczny oraz dynamikę postaci w dramacie.
- Dokonywać konfrontacji tekstu dramatycznego z jego realizacją sceniczną (spektaklem), oceniając rolę reżyserii, gry aktorskiej, scenografii, kostiumów i muzyki.

II. Tworzenie wypowiedzi

1. Rozprawka

Uczeń potrafi:

- Sformułować jasne stanowisko wobec problemu we wstępie (tezę lub hipotezę).
- Zastosować trójdzielną kompozycję (wstęp z tezą, rozwinięcie z argumentacją, zakończenie z podsumowaniem wniosków) i dbać o podział na akapity.
- Przedstawić logiczną i spójną argumentację, stosując co najmniej 3 trafne argumenty poparte przykładami z lektur obowiązkowych.
- Używać słownictwa i wyrażeń o charakterze argumentacyjnym oraz porządkującym wywód (np. *z całą pewnością, kolejnym dowodem na to jest, reasumując, warto wziąć pod uwagę*).

2. Recenzja

Uczeń potrafi:

- Podać podstawowe informacje metrykalne o dziele (tytuł, autor/reżyser, czas i miejsce powstania/premiery).
- Zwięźle przedstawić tematykę lub zarys fabuły recenzowanego dzieła (filmu, książki, spektaklu) bez zdradzania zakończenia (spoilera).
- Sformułować samodzielną, uargumentowaną ocenę poszczególnych elementów dzieła (np. gry aktorskiej, stylu autora, problematyki, efektów specjalnych).
- Zastosować słownictwo wartościujące i zachęcić lub zniechęcić potencjalnego odbiorcę do zapoznania się z dziełem.

3. Przemówienie

Uczeń potrafi:

- Dostosować ton i treść przemówienia do określonego odbiorcy i okoliczności.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- Zastosować odpowiednią strukturę wypowiedzi: przykuwający uwagę wstęp (zwrot do adresata), rozwinięcie z argumentacją, emocjonalne lub skłaniające do refleksji zakończenie.
- Świadomie posługiwać się środkami retorycznymi (np. apostrofy, pytania retoryczne, wykrzyknienia, powtórzenia) w celu wywarcia wpływu na słuchacza (perswazja).

4. Opowiadanie inspirowane mitem lub przypowieścią

Uczeń potrafi:

- Wykorzystać motyw, bohatera lub przesłanie z wybranego mitu bądź przypowieści i twórczo rozwinąć je we własnej fabule.
- Wpleść w akcję opowiadania elementy opisu (postaci, miejsca), charakterystyki oraz poprawnie zapisanego dialogu.
- Stworzyć logiczny ciąg zdarzeń z wyraźnie zarysowanym punktem kulminacyjnym i puentą nawiązującą do oryginału.

5. Opis dzieła sztuki

Uczeń potrafi:

- Precyzyjnie określić plany w przestrzeni dzieła malarskiego lub rzeźby (stosując określenia: *na pierwszym planie, w tle, w prawym górnym rogu, centralnie*).
- Nazwać i scharakteryzować elementy plastyczne: kolorystykę, światłocień, kompozycję (statyczna/dynamiczna) oraz technikę wykonania.
- Powiązać warstwę wizualną z nastrojem dzieła oraz przedstawić własną próbę interpretacji jego przesłania.

6. Streszczenie

Uczeń potrafi:

- Zidentyfikować i wyselekcjonować najważniejsze wątki oraz fakty w tekście źródłowym, pomijając szczegóły, dygresje, opisy i dialogi.
- Przedstawić sens tekstu w sposób zwięzły i obiektywny, zachowując związki przyczynowo-skutkowe.
- Pisać własnymi słowami, unikając dosłownego cytowania i zachowując odpowiednią formę (brak własnych komentarzy i ocen).

III. Kształcenie językowe

1. Fonetyka i akcent wyrazowy

Uczeń potrafi:

- Rozpoznawać zjawiska fonetyczne w wyrazach (uproszczenia grup spółgłoskowych, upodobnienia fonetyczne: ubezdźwięcznienia i udźwięcznienia wsteczne oraz postępowe, utratę dźwięczności na końcu wyrazu).
- Poprawnie akcentować wyrazy w języku polskim (zna zasady akcentu na sylabę przedostatnią oraz wyjątki: akcent na 3. sylabę od końca w formach czasowników czasu przeszłego 1. mn. oraz w trybie przypuszczalnym).

2. Odmienne i nieodmienne części mowy

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Uczeń potrafi:

- Bez błędnie klasyfikować części mowy i wskazywać ich funkcje składniowe w zdaniu.
- Poprawnie odmieniać i stosować w wypowiedziach trudne formy rzeczowników, przymiotników, zaimków oraz liczebników (w tym liczebników zbiorowych).
- Świadomie dobierać zaimki w celu zapewnienia spójności tekstu i unikania powtórzeń.

3. Imiesłowy

Uczeń potrafi:

- Rozróżniać i poprawnie tworzyć imiesłowy odczasownikowe:
 - przymiotnikowe (czynne zakończone na *-ący* oraz bierne na *-ny, -ty, -ty, -ony*),
 - przysłówkowe (współczesne zakończone na *-ąc* oraz uprzednie na *-wszy, -wszy*).
- Określać funkcję imiesłowów jako form odczasownikowych pełniących w zdaniu rolę określeń lub spajających akcję.

4. Składnia i interpunkcja zdań złożonych

Uczeń potrafi:

- Rozróżniać zdania złożone współrzędnie (łączne, rozłączne, przeciwstawne, wynikowe) i rysować ich wykresy.
- Rozróżniać zdania złożone podrzędnie (podmiotowe, orzecznikowe, przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe) i poprawnie zadawać pytania do zdań składowych.
- Przekształcać zdania złożone podrzędnie na zdania z imiesłowowym równoważnikiem zdania i odwrotnie (rozumiejąc warunek tożsamości podmiotu).
- Bez błędnie stosować zasady interpunkcji: zawsze stawiać przecinek oddzielający zdania składowe w zdaniach złożonych podrzędnie oraz przed spójnikami współrzędnymi przeciwstawnymi i wynikowymi (zaś unikać przed *i, oraz, lub, czy, bądź* w typowych konstrukcjach).
- Wydzielać przecinkami konstrukcje z imiesłowowym równoważnikiem zdania (zakończone na *-ąc, -wszy, -wszy*).

5. Mowa niezależna i zależna

Uczeń potrafi:

- Rozróżniać mowę zależną od niezależnej w tekstach literackich i użytkowych.
- Przekształcać mowę niezależną na mowę zależną (i odwrotnie), dokonując niezbędnych zmian gramatycznych (zmiana zaimków, form osobowych czasownika).
- Zastosować poprawną interpunkcję przy zapisie mowy niezależnej (dwukropek, cudzysłów, myślniki dialogowe).

6. Słotwórstwo i budowa wyrazu

Uczeń potrafi:

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- Przeprowadzić analizę słowotwórczą wyrazu: wskazać wyraz podstawowy i pochodny, podstawę słowotwórczą oraz formant (przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy).
- Tworzyć rodziny wyrazów i wskazywać w nich rdzeń oraz oboczności głoskowe.
- Rozróżniać wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo.
- Rozpoznawać i poprawnie zapisywać wyrazy złożone (złożenia, zrosty, zestawienia).
- Poprawnie tworzyć i zapisywać skróty oraz skrótowce (litery i zasady interpunkcji z nimi związane, odmiana skrótowców, np. w *GOPR-ze*, z *AGH*).

7. Semantyka: Treść i zakres wyrazu, synonimy, antonimy, homonimy

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić zależność między treścią a zakresem wyrazu (rozumie, że im bogatsza treść, tym węższy zakres wyrazu).
- Świadomie dobierać synonimy (wyrazy bliskoznaczne) i antonimy (wyrazy przeciwstawne) w celu urozmaicenia stylu i precyzji wypowiedzi.
- Rozpoznawać homonimy (wyrazy o identycznej pisowni lub brzmieniu, ale różnym znaczeniu) i właściwie odczytywać je z kontekstu.

8. Zróżnicowanie języka i słownictwo o ograniczonym zasięgu

Uczeń potrafi:

- Rozróżniać odmiany oficjalne i nieoficjalne polszczyzny oraz dostosowywać język do sytuacji komunikacyjnej.
- Identyfikować słownictwo o ograniczonym zasięgu: archaizmy, neologizmy, zapożyczenia, a także dialektyzmy, profesjonalizmy (słownictwo zawodowe) oraz elementy żargonu/slangu młodzieżowego.
- Zastępować słownictwo potoczne i środowiskowe formami języka ogólnego w wypowiedziach oficjalnych.

IV. Samokształcenie

Uczeń potrafi:

- Samodzielnie i celowo wyszukiwać oraz selekcjonować informacje z różnych źródeł drukowanych oraz cyfrowych, krytycznie oceniając ich wiarygodność.
- Korzystać z zaawansowanych słowników i encyklopedii (w tym słownika poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, wyrazów obcych) w celu autokorekty własnych tekstów.
- Rozwijać własne techniki zapamiętywania i notowania (np. mapy myśli, notatki nieliniowe) na podstawie analizowanych tekstów popularnonaukowych.
- Organizować własny proces nauki w kontekście przygotowań do egzaminów, wyznaczając cele krótko- i długoterminowe.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

III. Kryteria oceniania

Ocena	Kryteria osiągnięć ucznia
1 – niedostateczna	Uczeń nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności przewidzianych dla klasy V. Nie wykonuje prostych zadań nawet przy pomocy nauczyciela, nie rozumie podstawowych poleceń, nie podejmuje systematycznie prób pracy i nie korzysta z udzielanej pomocy.
2 – dopuszczająca	Uczeń opanował wiadomości i umiejętności na poziomie podstawowym. Wykonuje proste, typowe zadania, często korzystając z instrukcji, wzoru, wypowiedzi lub bezpośredniej pomocy nauczyciela. Potrafi wykorzystać podstawową wiedzę w znanych sytuacjach.
3 – dostateczna	Uczeń opanował najważniejsze wiadomości i umiejętności. Samodzielnie wykonuje typowe zadania dotyczące treści poznanych i wcześniej ćwiczonych. Rozumie podstawowe pojęcia, potrafi zastosować poznane zasady i tworzy proste, zrozumiałe wypowiedzi.
4 – dobra	Uczeń poprawnie i samodzielnie wykorzystuje poznaną wiedzę. Potrafi zastosować ją w typowych sytuacjach, analizować podstawowe problemy, formułować własne wypowiedzi oraz uzasadniać swoje rozwiązania. Dbą o poprawność językową i potrafi częściowo korygować własne błędy.
5 – bardzo dobra	Uczeń sprawnie wykorzystuje wiedzę w różnych sytuacjach. Samodzielnie analizuje, porównuje, wnioskuje i argumentuje. Potrafi interpretować teksty, tworzyć rozbudowane i poprawne wypowiedzi, świadomie korzystać ze źródeł oraz dokonywać samodzielnej korekty własnej pracy.
6 – celująca	Uczeń twórczo wykorzystuje wiedzę, również w nowych i nietypowych sytuacjach. Samodzielnie poszukuje rozwiązań, proponuje własne pomysły, łączy wiadomości z różnych obszarów i wykorzystuje je w praktyce. Wykazuje ponadprzeciętną samodzielność, kreatywność, umiejętność argumentowania, rozwiązywania problemów i autorefleksji.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

UWAGI DO STOSOWANIA W OCENIANIU:

1. Wymagania mają charakter narastający – uczeń otrzymujący ocenę wyższą powinien spełniać również wymagania określone dla ocen niższych.
2. Ocena niedostateczna nie jest konsekwencją pojedynczego błędu, braku jednej pracy lub trudności występujących wyłącznie w jednym obszarze. Ocenę klasyfikacyjną ustala się na podstawie całościowego poziomu osiągnięć ucznia.
3. W ocenianiu należy uwzględniać indywidualne możliwości psychofizyczne i edukacyjne ucznia oraz dostosowanie wymagań wynikające z rozpoznanych potrzeb.
4. Szczególne znaczenie ma rozwój kompetencji językowych: rozumienie wypowiedzi, czytanie, formułowanie własnych wypowiedzi, selekcjonowanie i przetwarzanie informacji oraz dostosowywanie komunikatu do sytuacji i odbiorcy.
5. Ocenie podlega również umiejętność korzystania ze źródeł, krytycznej oceny informacji, poszanowania autorstwa oraz bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych.
6. W zakresie tworzenia wypowiedzi bierze się pod uwagę m.in. treść, zgodność z tematem i formą, kompozycję, spójność, poprawność językową, zasób słownictwa, ortografię, interpunkcję oraz samodzielność redagowania i poprawiania tekstu.
7. W zakresie odbioru literatury i innych tekstów kultury ocenia się nie tylko znajomość treści, lecz także rozumienie, analizowanie, interpretowanie, uzasadnianie własnego odczytania, wyciąganie wniosków oraz odnoszenie tekstu do wartości i doświadczeń.
8. Przy ocenie najwyższej szczególnie istotne są: samodzielność, twórcze wykorzystanie wiedzy, umiejętność rozwiązywania problemów, argumentowanie, łączenie różnych dziedzin, inicjowanie działań oraz świadoma autorefleksja.
9. Przy różnicowaniu ocen nauczyciel bierze pod uwagę nie tylko poprawność odpowiedzi, lecz także stopień samodzielności ucznia.
10. Uczeń klasy siódmej powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami obowiązującymi w klasach niższych (I – VI).
11. Nauczyciel dokonuje wyboru omawianych w danym roku lektur i tekstów w oparciu o podstawę programową, realizowany program, możliwości i potrzeby klasy.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

Lektury obowiązkowe dla klas VII – VIII:

- Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- Aleksander Fredro, *Zemsta*;
- Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów,
- Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
- Adam Mickiewicz, *Świtezianka*, *Dziady część II*, *Pan Tadeusz* (wybór);
- Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*;
- Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis* (fragmenty), *Latarnik*;
- Juliusz Słowacki, *Balladyna*;
- Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace* (fragmenty);
- Sławomir Mrożek, *Artysta*;